

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

II. Facta, quæ dubium est, quô animô fiant, in meliorem partem
interpretamur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

tii redditione, *l. Prout 80. ff. de Solut. & §. fin. Instit. Quibus mod. toll. oblig.* Sic stipulatio tollitur per stipulationem, & pactum prius abrogatur posteriori, *l. Si unus 27. §. 2. ff. de Pactis*: non quidem hoc, sicut illa, ipsò Jure, sed ope exceptionis sive replicationis. Ratio est; quòd stipulatio fomentum & vim à Jure Civili habeat; ut præcedentem obligationem ipsò Jure perimat; non etiam pactio nuda, per tradita à Bruneman. *in l. Si unus cit. n. 4. & supra Lib. 1. tit. 35. à n. 16.* Sic obligatio legalis, legislatoris præcipientis vel prohibentis voluntate legitime promulgatâ, inducitur, eademque revocatur, *arg. c. Alma 24. pr. de Sent. excom. in 6.* Simili ferè modo testamentum solenne per aliud solenne revocatur, *l. Hac consultißima 21. C. de Testament.* Pluribus exemplis Regulam hanc illustrant Streinius & Gonzalez *Uterque n. 2.*

3. Eam autem ad obligationem temporalem reducendi ratio est; quia, in spiritualibus Regulam nostram non procedere, exploratum est; cum non solum in Baptismo & Ordine; quòd hæc Sacramenta semel suscepta, sicut non iterantur, sic nunquam amittantur, Glossa *V. Omnis cit.* sed etiam in matrimonio ei locus non sit; quia hoc mutuò consensu, quò contractum est, non dissolvitur; quòd semper Sacramentum vel signum sit rei sacre & spiritualis, scilicet conjunctionis Christi cum Ecclesia per assumptionem carnis humanæ, si per carnalem copulam consummatum, *c. Debitum §. de Bigamis & c. Unico de voto in 6.* si verò ratû duntaxat sit, unionis inter Deum & animam iustam per gratiam & charitatem, *c. Debitum cit.* Ratio discriminis inter spiritualia & temporalia est; quòd ista faciliùs destruantur, quàm constituantur; illa faciliùs constituantur, quàm destruantur, *c. Inter corporalia 2. de Trans-*

lat. Episc.

Eandem etiam ad Civilem obligationem referendi ratio est; quòd obligatio descendens ex delicto non tollatur factò contrariò: sed deponione sive perfolutione poenæ, pactione vel dissimulatione adeò; ut reus neque restitutione liberetur, *l. Qui ea 65. ff. de Furtis & l. Non prodest §. ff. Vi bonor. rapt.*

5. Illud etiam probè notandum est cum Glossa *in Reg. cit.* hæctenus declaratâ Regulâ non negari obligationes aliis, quàm, quibus inductæ sunt, modis dissolvi posse, ut proximè *cit. Regulâ Civili* insinuat; sic enim contractus & obligationes aliquæ morte, reali solutione & compensatione tolluntur: licet ista non inter venerint in eorû constitutione. Sic etiam possessio, quam corpore simul & animò adipiscimur, *l. Possideri 3. §. 1. solò animò* amitti potest, *l. cit. §. 6. ff. de Adquir. possess.* Frequentior tamen & magis naturalis dissolvendi modus est, qui constituendi fuit, *Reg. Nihil cit.*

Deinde præ oculis habenda est altera & præfenti respondens Regula Civilis, *Ferè quibuscunque modis obligamur, iisdem in contrarium actis liberamur*; particula enim *Ferè* satis indicat, id Regulare duntaxat, non perpetuum esse: & sicut hanc, sic nostram quoque Regulam exaudiendam de obligationibus & contractibus, lege vel naturâ sua non exceptis.

REGULA II.

Facta, qua dubium est, quò animò fiant, in meliorem partem interpretamur.

SUMMARIUM.

1. Quòd factum hominis dubium.
2. Sensus

2. Sensus & ratio Regula,
3. Neque providam rerum suarum custodiam,
4. Neque sinistrum de actu malo iudicium excludentis:
5. In dubio benignitatem generaliter commendantis.

I. **D**ubium hoc loco habetur factum sive actio hominis, cujus honestas, & inhonestas anceps est, ob defectum certæ aut verisimilis rationis, seu motivi in alteram partem nos determinantis; cum, si iudicium de eo nostrum evidenti, infallibili, aut verisimili seu probabili ratione in alteram partem determinaretur, scientiam eive æquivalentem certitudinem, vel saltem opinionem haberemus, Streinius ad hanc Reg. n. 1. Quare

2. Propositæ Regulæ sensus est, *Quando actiones ita indifferentes apparent, ut, an animò & intentione bonâ malâve positæ sint, modò explicatò dubium sit, in meliorem partem eas interpretari, animòque bonò & rectâ potius, quàm sequiori aliquâ intentione exercitas, iudicare debemus, juxta illud Servatoris, Nolite iudicare (temerè & sine verisimili saltem ratione) & non iudicabimini: nolite condemnare, & non condemnabimini; Matth. cap. 7. v. 1. & Lucæ cap. 7. v. 37.* Ratio est; quia lex Charitatis proximi dicat, quemlibet innocentem bonumque habendum; donec, verisimili saltem indicio, malus esse demonstretur, c. *Unio. de Scrutinio, c. fin. de Presumpt. & l. Meritò 51. ff. Pro socio*; cum enim homo naturâ suâ bonus sit, & bonitatem atque innocentiam actu aliquo exuisse non præsumatur, jus ad famam & estimationem bonam habet, donec alicujus criminis reus appareat, vel probetur, S. Thomas 2. 2. q. 60. art. 3. & Laiman.

Lib. & tract. 3. p. 2. cap. 2.

3. Regula tamen & ratio hæc non obstant vel impediunt, quò minus ignotos, & præsertim peregrinos homines ad se venturos hospitio recepturus, cubiculis cistisque probè obseratis, pecuniam aliasque res suas colloctet in tuto; cum cautela hæc rerum suarum amore, earumque conservandarum studio fieri queat ac soleat, quin ejusmodi homines furaces aut mali temerè judicentur, aut de ipsis sinistra aliqua suspicio concipiatur, c. *Laiman. n. 6.*

4. Neque istius Regulæ vigore clericus mulierem amplectens, id huic benedicendi potius, quàm aliò animò fecisse est existimandus, ut voluit Glossa in can. *Ab sit 14. V. Sinistrum, 11. q. 3.* cum; quia hoc novum & in Ecclesia inusitatum benedicendi est genus: tum verò; quia Regula nostra procedit de solis actibus secundum speciem externam indifferentibus; cujusmodi amplexus feminae in clerico non est; cum, si non, ut solet, actus sit libidinis aut levitatis, illius tamen periculum & fidelium scandalum afferat; ut, sicut si furem, adulterum, blasphemum, ebriosum; sic quodammodo etiam, si talem clericum male agere quis iudicet, id non faciat temerè, neque in præsentem Regulam delinquat; cum in maleficiis animus bonus non præsumatur, c. *1. de Presumpt.* juxta illud Christi, *Ex fructibus, sive operibus eorum cognoscetis eos, Matth. cap. 7. v. 20.*

5. Quemadmodum in dubio actionem hominis quoad externam speciem indifferentem benignè, sic privilegium, testamentum, contractum &c. ita interpretari oportet, ut potius valeant, quàm pereant, l. *Quotiens 12. ff. de Reb. credit.* ut ad *Rubric. præced. n. 26.* est dictum.

Simili modò in odiosis & onerosis v. g. in infligendis pœnis in dubio mitiorem ac beni-

at benignam partem interpretatione reo favorabili amplectimur, vigore *Reg. Odis* 15, in 6. & huic consonantium ejusdem Libri Regularum 30. & 49. quarum illa; ut in obscuris minimùm sequamur: ista; ut in penalis benigniorem interpretationem amplectamur, admonemur, *Glossa hic V. Meliorem, & Panormit. n. 7.*

REGULA III.

Utilius Scandalum nasci permittitur, quam Veritas relinquatur.

SUMMARIUM.

1. Scandalum aliud Activum est, aliud Passivum:
2. Et hoc Pharisæicum vel Pusillorum.
3. Veritas alia Vita & alia Justitia est vel Disciplina.
4. De quarum primâ Regula procedit.
5. Illicitum semper est scandalum Activum.
6. Et si peccato alieno aliquando licitè quis cooperetur.
7. Scandalum Passivum aliquando licitè permittitur:
8. Sape tamen bona actionis omissione vitandum est.

1. **S**candalum generatim dicitur Operatio, quâ proximo spiritualis ruinæ occasio præbetur: estque vel Activum, vel solummodo Passivum, secundum D. Thomam 2, 2. q. 43. art. 1. Activum & propriè dictum scandalum est dictum vel factum sive externa operatio vel omisso minus recta, hoc est, ex se mala & prohibita, vel saltem mali speciem referens, & proximo præbens occasionem ruinæ spiritualis: cujusmodi

scandalum dat non solum is; qui alterum jussu, consilio, suasionem &c. ad peccatum inducit: sed is etiam, qui coram altero exercet vel omittit actionem, quæ ejusve omisso suâ naturâ peccati occasionem præbere potest; ut, si quis coram innocentibus impuros sermones misceat, die Festo & ab Ecclesia præcepto omitat auditionem Missæ sacrificii, vel die interdico coram aliis comedat carnes, quamvis ob occultam causam sit excusatus. Passivum & merè per accidens scandalum dicitur dari, cum præter operantis intentionem, & præter naturam & qualitatem operis, ex eo ejusve omissione quis accipit occasionem peccandi, Azor p. 1. *Instit. lib. 12. cap. 16. q. 1.* & Laiman. *Lib. 2. tract. 3. cap. 13. n. 1.*

Passivum hoc, sive non datum, sed acceptum, aliquando dicitur & fuit scandalum Pharisæorum, ex actionibus Apostolorum, nec mali specie infectis: & ex ipsius Christi Domini operibus omni ex parte perfectis; ac proinde nullâ justâ causâ, sed ex malitia tantum sive passis ruinam spirituales; aliquando Pusillorum est, cum scilicet proximus ex opere bono vel indifferente occasionem ruinæ accipit vel ex mera fragilitate, vel ex ignorantia; quod illicitum existimet aliquid, quod nullò Jure vetitum vel omnino laudabile est. Ita ad mentem S. Basilii in *Reg. Brev. interrogat. 6.* aliorumque DD. Palao *Tract. & disp. 6. p. 8. n. 1.*

Veritas etiam secundum *Gloss. hic V. Veritas*, triplex est. Vita, Justitia, Disciplina: quarum prima & ab omnibus custodienda in studio vivendi secundum rectam rationem & sine peccato: altera, iudicibus proposita, in iudiciorum cum Jure & legibus conformatione consistit. Postrema, eaque Prælatorum propria, sita est in cura; ut à subditis omnia debito ordine modòque præstentur, eâ-

Yyy

tur, eâ-